

Quickscan archeologie

Onderwerp: Quickscan archeologie Langeleege Veendam

Projectnummer: 350471

Auteur: Hilde Boon Senior KNA-archeoloog (39446695)

Referentienummer: nl_notitie

Datum: 24-05-2018

1 Algemeen

De gemeente Veendam is voornemens het sportpark aan de Langeleege te Veendam te renoveren en te herinrichten. Hiertoe zullen graafwerkzaamheden plaatsvinden die mogelijk in de ondergrond aanwezige archeologische resten zullen verstoren. Derhalve heeft Sweco een korte quickscan opgesteld ten aanzien van archeologie.

Er heeft een inventarisatie plaatsgevonden van de bekende archeologische waarden in het plangebied en het vigerende archeologische beleid. Op basis hiervan wordt een advies gegeven of archeologisch onderzoek noodzakelijk is en, zo ja, in welke vorm.

2 Bekende en verwachte archeologische waarden

Het plangebied ligt achter de Langeleege, ten oosten van het centrum van Veendam. Er zijn uit het plangebied geen vindplaatsen bekend; in een straal van 500 m om het plangebied zijn twee vindplaatsen bekend, het betreft beide Mesolithische vuursteenvindplaatsen, aangetroffen ten noorden van het plangebied, in de huidige woonwijk Gildenbuurt.¹

Op de gemeentelijke archeologische beleidskaart heeft het plangebied een lage archeologische verwachting. Echter wordt op de beleidskaart² aangegeven dat een deel van het plangebied ter plekke van een veenborg/buitenplaats ligt. Derhalve heeft het terrein van deze voormalige buitenplaats ook in het bestemmingsplan een dubbelbestemming archeologie gekregen³

Het betreft de locatie van de voormalige buitenplaats of veenborg Buitenwoel, ook wel Oud-Buitenwoel. Een deel van het plangebied ligt op het achterterrein van deze buitenplaats. De borg wordt al weergegeven op een kaart van rond 1700. Het lag in een rijtje buitenplaatsen langs het Westerdiep, waar ook onder meer Somerlust en Woellust lagen (zie afb. 1).

Er is weinig bekend over de buitenplaats. Het huis is gesloopt in 1908 en in 1911 is er een nieuw huis gebouwd, iets ten zuiden van de locatie van het oude huis.⁴ In 1916 is een begin gemaakt met het inrichten van een sportpark op de voormalige gronden van de veenborg.⁵

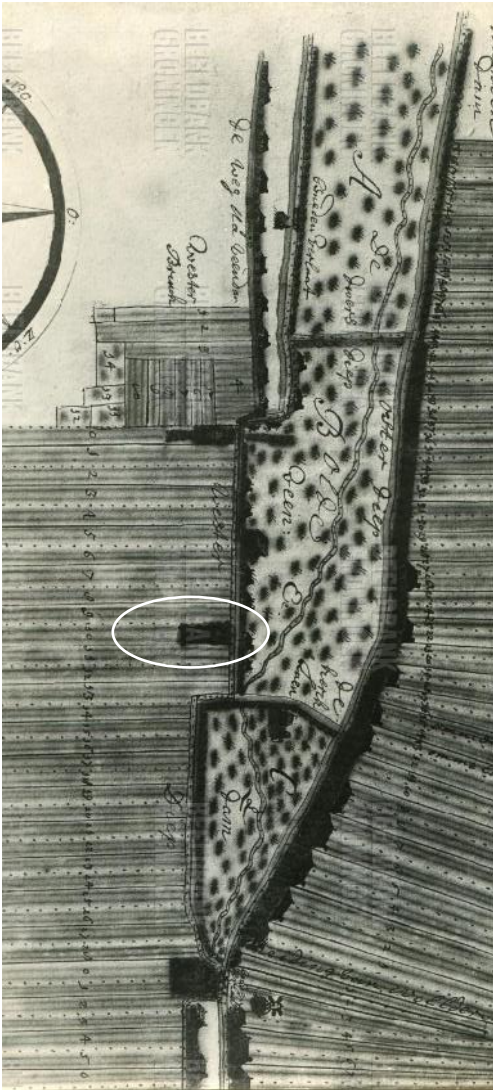
¹ Data via Archis3

² Libau 2015

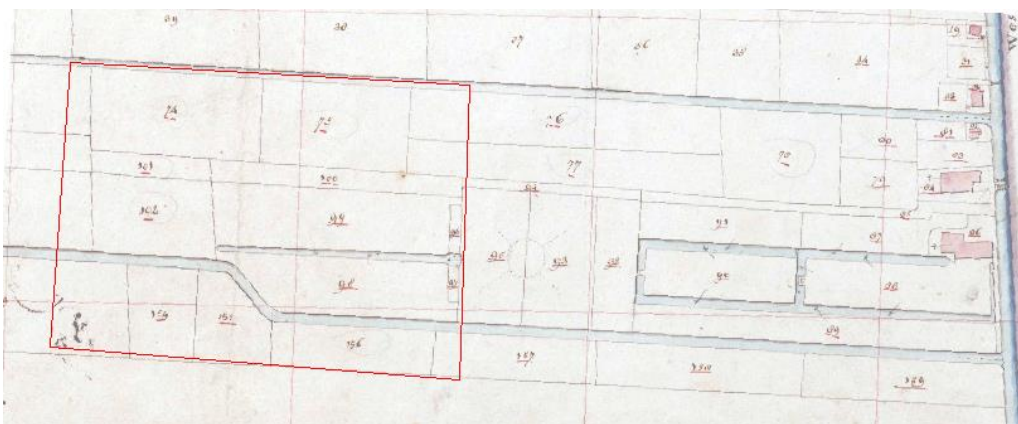
³ Geraadpleegd via www.ruimtelijkeplannen.nl

⁴ www.remeijer.nl; www.buitenplaatsenin nederland.nl; www.parkstadveendam.nl

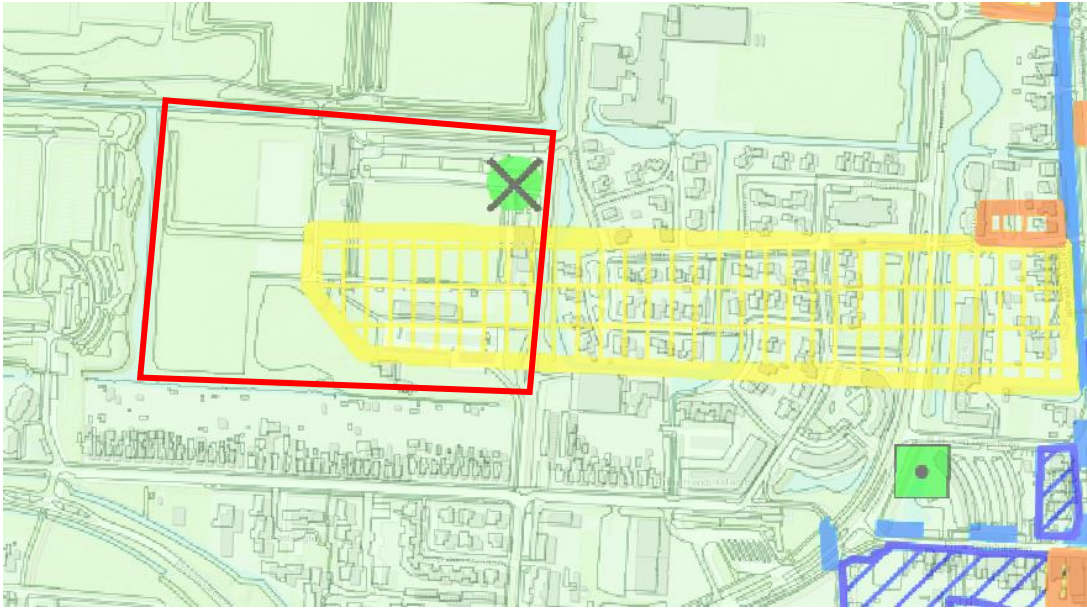
⁵ <https://www.menterwolde.info/rubrieken/na-de-langeleege/boekverkoop-%27de-eeuwige-geest-van-de-langeleege%27-succes,-deel-2-volgt/>

Afbeelding 1. Buitenwoel (omcirkeld) op de kaart van veendam rond 1700 (bron: gemeente Veendam via beeldbankgroningen.nl) en op de kaart van Beckeringh uit 1781 (via wikimedia commons)

Afbeelding 2. Het plangebied (rood omlijnd) op de kadastrale minuut uit de periode 1811-1832 (via: beeldbank.cultureelerfgoed.nl)

Afbeelding 3. Het plangebied (rood omlijnd) op de gemeentelijke beleidsadvieskaart (Libau 2014)

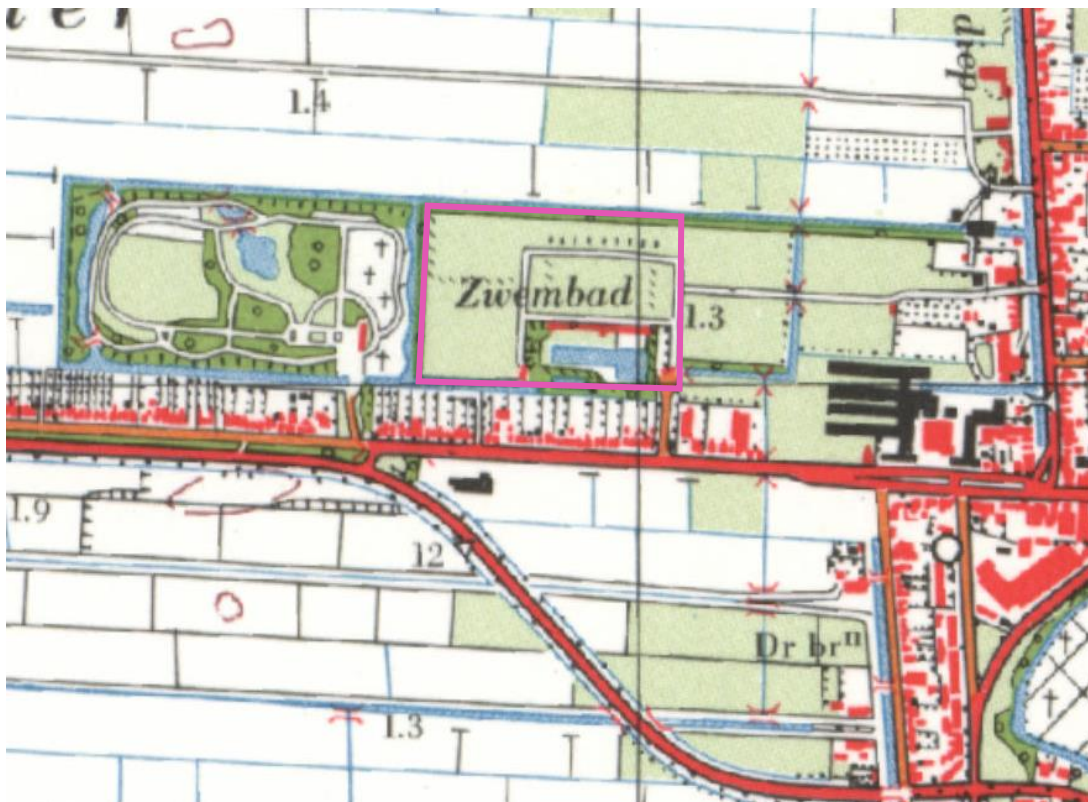

Afbeelding 4. Huis en tuin van Buitenwoel (bron: Veenkoloniaal museum via beeldbankgroningen.nl)

Tevens wordt op de beleidsadvieskaart een molenlocatie binnen de begrenzing van het plangebied weergegeven. Deze locatie is op de kaart aangemerkt als aandachtspunt. Op basis van historische kaarten (geraadpleegd via topotijdreis.nl) betreft het de locatie van een water(polder)molen, vervangen door stoomgemaal, welke halverwege de 20e eeuw is vervangen door een elektrisch gemaal. Thans is het de locatie van één van de lichtmasten van het stadion. De kans dat ter plekke van deze locatie waardevolle resten aanwezig zijn is klein.

3 Archeologische verwachting

Het plangebied ligt op het achterterrein van een voormalige buitenplaats. In theorie kunnen resten van de tuinaanleg, zoals eventuele tuinarchitectonische elementen en/of resten van bloem-/moestuinbedden in de ondergrond aanwezig zijn. Tevens bestaat er een kans op het aantreffen van water-/beerputten en afvalkuilen. De bodem in het gebied is echter in grote mate geroerd bij de aanleg van het sportpark. Ter plekke van de huidige parkeerplaats, in het zuidoosten van het plangebied, heeft een zwembad gelegen (zie afb.5). Voor de aanleg van de sportvelden en latere tribune van de BV Veendam zal ook veel grondverzet hebben plaatsgevonden. De verwachting is dat, als er nog archeologische resten aanwezig zijn, deze zich meteen onder het maaiveld bevinden.

Afbeelding 5. Situatie jaren '60 (via: topotijdreis.nl)

4 Advies

Er wordt geadviseerd om, ter plekke van de locatie van het terrein van de buitenplaats Buitenwoel enkele controleboringen uit te voeren, teneinde vast te stellen of er nog resten van de tuinen aanwezig kunnen zijn. Het booronderzoek zal zich met name richten op de aanwezigheid van tuingronden (een toemaakdek) en eventuele archeologische indicatoren, zoals baksteen- of aardewerkconcentraties die kunnen wijzen op de aanwezigheid van bouwwerken of afvalkuilen uit de periode van de veenborg. De boringen dienen geplaatst te worden ter plekke van de locaties waar de verwachte verstoring minimaal is: in de bermen, bosschages en toegangspaden tussen de velden en tribunes. Ter plekke van het voormalige zwembad, de tribunes en bijgebouwen (gesloopt en niet gesloopt) wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd.

5 Booronderzoek

De indicatieve controleboringen zijn uitgevoerd op 20 september 2019. De boringen zijn geplaatst op locaties waar ingrepen gepland staan en waar de verwachting was dat de verstoring door de huidige inrichting van het terrein en het voormalig gebruik (waaronder het zwembad) minimaal is. Het onderzoek had als doel om vast te stellen of en in welke vorm resten van de voormalige tuin van de buitenplaats aanwezig konden zijn.

Boringen 1, 2 en 3 staan in een raai met een onderlinge afstand van circa 35 m. De drie boringen verschillen allen licht van elkaar. In boring 1 is onder een matig humeuze, verstoorde toplaag met een dikte van 0,5 m een restant van een veenlaag aangetroffen, met een dikte van 0,15 m. Hieronder bevindt zich het niet door bodemvorming beïnvloede moedermateriaal (C-horizont). In boring 2, gelegen aan de rand van het terrein, is een verstoord restant van bodemvorming (restanten van een E-, en B-horizont) aangetroffen, maar geen veen. In boring 3 is tenslotte een zogenaamd AC-profiel waargenomen. Boring 4 is uitgevoerd aan de oostelijke rand van het terrein, in een bosschage langs de huidige parkeerplaats. De bodem ter plekke bleek deels te zijn opgebracht met grond die onder meer puin- en glasresten bevat. De oorspronkelijke bouwvoor bevindt zich op een diepte van 0,4 m -mv en heeft een dikte van 0,3 m. Hieronder bevindt zich een zandig, veraard veenrestant van 0,3 m dik, op een C-horizont.

Het is onwaarschijnlijk dat restanten van de tuin intact aanwezig zijn. De bodem is grotendeels verstoord: het veenrestant in boring 1 en 4 is waarschijnlijk teruggestort, omdat het direct op de C-horizont ligt. Gezien de resten van bodemvorming aangetroffen in boring 2, is het waarschijnlijk dat er podzolbodems aanwezig waren in het plangebied, maar dat het terrein grootschalig is geëgaliseerd, mogelijk met de aanleg van de historische tuin, maar waarschijnlijker is dat de bodem met het aanleggen van het sportpark is verstoord.

Afbeelding 5. Locatie boringen

6 Conclusie

Het is onwaarschijnlijk dat intacte archeologische resten aanwezig zijn in het plangebied. Wellicht zijn op enkele geïsoleerde locaties resten aanwezig van de historische tuin van de buitenplaats Buitewoel. Deze kunnen echter op basis van de boringen niet worden aangewezen. Noch is het te verwachten dat, indien resten aanwezig zijn, deze behoudenswaardig zijn, omdat er kwalitatief en kwantitatief onvoldoende bewaard is gebleven. Derhalve wordt geadviseerd geen nader archeologisch onderzoek uit te (laten) voeren.

Verantwoording

Titel	Quickscan archeologie Langeleegte Veendam
Projectnummer	350471
Referentienummer	nl_notitie
Revisie	Revisie
Datum	27-09-2019
	-
Auteur	Hilde Boon
E-mailadres	hilde.boon@sweco.nl
Gecontroleerd door	Naam en Achternaam
Paraaf gecontroleerd	
Goedgekeurd door	Naam en Achternaam
Paraaf goedgekeurd	

Bijlage 1.